

**ФІЛОСОФІЯ ПРАВА
PHILOSOPHY OF LAW**

УДК 37.01

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.32782/HST-2026-26-103-18](https://doi.org/10.32782/HST-2026-26-103-18)**ЗНАЧЕННЯ САМОПІЗНАННЯ ЛЮДИНИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
ФАХІВЦЯ У ГАЛУЗІ ПРАВА****КОВАЛЕНКО, МИКОЛА¹****Анотація**

Актуальність теми дослідження визначена змінами, які пов'язані із розвитком технологій і можливостями використання правниками систем штучного інтелекту для вирішення професійних завдань, розвитком антропологічних наук, що дає змогу глибше досліджувати алгоритми і процеси комунікацій, розвитком гуманістичних засад у сфері права, що передбачає нові ролі і професійну відповідальність правника як медіатора, учасника відновного правосуддя, ресторативної юстиції. Також актуальність тематики обумовлена викликом воєнного часу і ризиками професійного вигорання правників через багатозадачність. **Постановка проблеми.** Вирішення актуалізованих аспектів передбачає організацію, науково обґрунтовані умови досвіду самопізнання майбутнього і правника-початківця, професіонала з досвідом. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У міркуваннях і висновках передбачено опору на пропозиції науковців М. Триняк, С. Руденко щодо формування цілісної ідентичності особистості; Н. Радіонової щодо сучасного прочитання ідей Г. Сковороди про досягнення внутрішньої свободи; А. Пахолік-Журовської, С. Гладкого, В. Зливкого щодо змістових і процесуальних аспектів ідентичності фахівця. **Постановка завдання:** розкрити значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права. **Виклад основного матеріалу.** У межах осмислення компонентів професійних кодексів та професійної орієнтації розкрито значення самопізнання для побудови системи мотивів професійної діяльності. Через призму стандартизованих вимог до фахової підготовки розкрито значення самопізнання для розвитку критичного мислення і стійкості правника до маніпулятивних технологій. Високий рівень самоусвідомлення – базис розвитку емоційного інтелекту правників. **Висновки.** Конкретизовано когнітивний (для осмислення способів мислення під час професійної діяльності), ціннісний (цінності верховенства права, законності, справедливості в реальних відносинах людини і системи) і поведінковий (для самоконтролю професійної поведінки) компоненти значення самопізнання у людини для професійної ідентичності фахівця з права.

Ключові слова: самопізнання, ідентичність, професія, право, безоплатна правова допомога, спорідненість, професійна культура.

Постановка проблеми. Зміни в усіх сферах життєдіяльності людини, суспільно-правових відносин обумовлюють відповідні трансформації в практиках підготовки і підвищення кваліфікації фахівців у галузі права. Адже ситуації невизначеності, динаміка реформування національного і міжнародного права, інші процеси і явища, пов'язані із розвитком технологій штучного інтелекту, когнітивістики, антропології, – це не вичерпний, однак значущий перелік чинників, які посилюють наявні та створюють нові суперечності філософсько-освітнього дискурсу тематики підготовки і підвищення кваліфікації фахівців у галузі права. Прогресування доктринальних гуманістичних приписів відновного правосуддя,

системної гуманізації виконання покарань, поширення ідеології суспільства участі у заходах і засобах запобігання злочинності не просто доповнюють сфери професійної відповідальної участі фахівців у галузі права в програмах ресторативної юстиції, відновного правосуддя, правової медіації, долучення до надання безоплатної правової допомоги, а передусім обумовлюють більш глибокі, ціннісні орієнтири в професійній мотивації і професійній ідентичності правника.

Органічним компонентом системного професійного розвитку постає досвід самопізнання людини. Технологізація і системи штучного інтелекту дедалі частіше виконують складні рутинні процеси, однак не замінять людиноцентричне значення професійної діяльності фахівця у галузі права. Сучасний правник має бути не лише обізнаний і компетентно оперувати сучасними сер-

¹ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)
E-mail: 3355400693@mail.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1000-2530>

вісами і застосунками в своїй професійній діяльності, а й демонструвати особистісну залученість, адміністрування в розробленні і реалізації складних стратегій комунікації та прийняття рішень. Цей напрям професійної діяльності обумовлює пошук і конкретизацію цінностей-снів, які впливають на внутрішню мотивацію і внутрішні опори професійної ідентичності правника.

Істотно на фахову підготовку і підвищення кваліфікації правників впливають кризові умови воєнного стану. Соціальна і політична нестабільність, об'єктивні ризики посилюють не лише вимоги до професійних характеристик, але й обумовлюють значущість формування у правника стійкості для того, щоб клієнт під час взаємодії з правником відчував, осмислював і приймав цінності верховенства права, законності, справедливості тощо. Професійна стійкість, як явище, постає важливим компонентом фахової підготовки, оскільки виходить за межі суто психологічної підтримки чи професійної культури, етичного кодексу правника. Професійна стійкість постає базисом професійної ідентичності як складного комплексу особистісних рис і відповідності вимогам професії в реальних об'єктивних умовах соціокультурного буття. Попри давність, афористичний вислів славетного Григорія Сковороди: «Роби те, до чого народжений, будь справедливим і миролюбивим громадянином, – і досить» (Григорій Сковорода, 2001), – контекстно тематики, заявленій у назві цієї публікації, посилює її актуальне звучання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Звісно, проблематика самопізнання як умови становлення професіонала, перебуває у колі затребуваних і широко обговорюваних в академічних та професійних спільнотах. Ця публікація в методологічних підходах передбачала опору на міркування і висновки з праці М. Триняк, С. Руденко щодо пропозицій формування цілісної ідентичності особистості контекстно охарактеризованої авторами «гнучкої комунікативної раціональності» з використанням засадничих концептів комунікативної соціальної дії Ю. Габермаса, гнучкої раціональності С. Тулміна, цілісної ідентичності А. Хоннета (Триняк, Руденко, 2023, с. 58–72). Також для вирішення завдань, передбачених цією розвідкою, послуговувалися пропозиціями Н. Радіонової щодо сучасного прочитання ідеї Г. Сковороди бачення ролі освіти і виховання у досягненні людиною внутрішньої свободи, евристичної значущості осмислення

сучасного цифрового простору як ресурсу для самопізнання і самотворення людини (Радіонова, 2025, с. 210–211). А. Пахолік-Журовська доволі цікаво презентувала проблематику обмеженого доступу у задоволенні ментально обумовлених станів та конфлікту довіри у визначенні ціннісних установок під час цілеспрямованого самопізнання (Pacholik-Žuromska, 2013, с. 55–59). Психологічні аспекти, які визначають важливий елемент категорій відповідно до тематики цієї публікації, осмислено з опорою на пропозиції та висновки, викладені у монографічному виданні за редакцією В. Зливкова (Становлення ідентичності фахівця: монографія, 2014), наукових узагальненнях О. Рубанець [6], у синтезі з положеннями і висновками С. Гладкого про самоконструювання у структурі професійного розвитку юриста та обґрунтування доцільності картування професійної ідентичності на етапі здобуття вищої освіти у відповідній галузі (Гладкий, 2023, с. 21–26). Заявлена у назві тематика корелюється із започаткованою розвідкою, результати якої оприлюднені у публікації автора (Коваленко, 2024, с. 58–65).

Попри широкий науковий дискурс і практичні рекомендації, тематика самопізнання для професійної ідентичності фахівця у галузі права лишається динамічною і потребує осмислення на міждисциплінарному та міжгалузевому рівнях. Це сприятиме оптимізації програм фахової підготовки, визначенню і реалізації нових ціннісних основ професійного розвитку правників.

Постановка завдання: розкрити значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права, що сприятиме удосконаленню сучасних етичних кодексів професійної діяльності правників, цілеспрямованій роботі з розвитку унікальних компетентностей для побудови індивідуального стилю професійної діяльності правника ще на етапі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Поступальний рух до повноправного членства України в Європейському Союзі посилює гуманістичні базиси, обумовлює доцільність розширення ролей фахівців у галузі права контекстно відновного правосуддя, медіації, ресторативної юстиції тощо. Перелічені вектори розвитку сфери права обумовлюють динаміку змісту програм фахової підготовки майбутніх правників, новації в організації підвищення кваліфікації, розроблення, супровід реалізації стратегій особистісного розвитку та професійного зростання фахівців-прак-

тиків. Досвід самопізнання виступає системоорганізуючим у формуванні професійної чесності та відповідальності правника (здобувача правової освіти у контекстах академічної свободи і доброчесності та перспектив професійної діяльності; викладача і фахівця-практика під час освітніх взаємодій і цілеспрямованої комунікації; широкої спільноти стейкхолдерів під час супроводу здобувачів і фахівців-початківців у кар'єрному поступі чи професійному зростанні). Диференціація за ознакою тривалості узгоджується із міркуваннями і висновками, наведеними у статті Джона Блісс (Pacholik-Zuromska, 2013, с. 55–59).

Таким чином, перший блок значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права передбачає структурування цілісного світосприйняття як простору професійної чесності та відповідальності, узгоджуваності особистісних і суспільних цінностей, сенсів. Ці міркування співзвучні з позицією Бена Хайнеман, Вільяма Ф. Лі та Девіда Б. Вілкінс (Heineman, William, and David, 2014).

Трансформації і зміни, які актуалізують звернення до тематики цієї публікації, безумовно, апелюють до людиноцентризму. Оскільки жодні реформи, якщо не передбачають суспільне і особисте благо, не є ефективними, економічно виправданими і суспільно-політично обумовленими. Людиноцентризм у філософській спадщині Г. Сковороди, афористичним висловом якого посилено постановку проблеми цієї публікації, предметно визначає цінності досвіду самопізнання і для професійної ідентифікації правника. Ця теза наскрізно прослідковується в байках, піснях Харківських, творі «Вхідні двері до Християнського доброчестя» (Григорій Сковорода, 2001). Вказаний твір підготовлено просвітником для молодого шляхетництва, у передмові візійного проєкту О. Саврук зазначив про доцільність сучасного прочитання цього твору у межах бізнес-етики, з чим ми погоджуємося і спробуємо розвинути цю пропозицію (Григорій Сковорода, 2001). Органічним компонентом філософування Г. Сковороди щодо «сродної праці», «внутрішньої людини», самопізнання для самовизначення і побудови сучасних стратегій освіти і фахової підготовки визначила і науковиця Н. Радіонова (Radionova, 2025, с. 210).

За Г. Сковородою, процес самопізнання має глибинну єдність з осмисленням вищого закону – історичного буття народу, людини як носія народних чеснот та історичної пам'яті: «Та нічим йому

так не зобов'язаний будь-який народ, як тим, що він дав нам найвищу свою премудрість, яка є його природним образом і печаттю» (Григорій Сковорода, 2001). Систематична робота задля безпечності та неперервності самопізнання у всіх взаємодіях і комунікаціях у межах освітнього процесу під час підготовки фахівців правничої сфери, вочевидь зараз і найближчим часом постає своєрідним етичним та професійним компасом у синтезуванні національного, історично обумовленого досвіду нашого народу, приведення його у відповідність вимогам європейського простору.

Чинні освітньо-професійні програми загальної і фахової підготовки передбачають стандартизовані вимоги до очікуваних результатів, які об'єднані для всіх рівні вищої освіти концептами «прав і основоположних свобод людини», компетентностями «критичного мислення», здатностями адаптації до постійно змінюваних ситуацій, генерувати нові ідеї та надавати правничі послуги із використанням сучасних технологій (Затверджені стандарти вищої освіти). Забезпечення якості професійної ідентичності фахівця у галузі права, звісно, передбачає практики самопізнання і доцільний супровід фахівця, ментора чи консультанта, наставника у межах людиноцентризму, з урахуванням конструктивних напрацювань визначного просвітника Г. Сковороди. Такі практики можуть передбачати регулярне міждисциплінарне вивчення і обговорення практичних кейсів контраверсійних правових ситуацій в історичній проєкції у професійній спільноті з дотриманням вимог безпеки, конфіденційності і психологічного комфорту. Доречним є не тільки практики вирішення юридичних задач з реальних життєвих практик, а й самоаналіз і самоспостереження причинності, історичної обумовленості конкретних алгоритмів дій з позицій цінностей, що визначають професійну поведінку, історично значущі маркери успіху, що ілюструють афористичні висловлювання Г. Сковороди: «Одне лиш тобі потрібне, одне ж лиш блага й легке, а все інше труд і хвороба» (Григорій Сковорода, 2001). Тож усвідомлення легкості, простоти, затребуваності і соціальної значущості «сродної праці» за Г. Сковородою може бути використане і в реаліях сьогодення.

З позицій сучасного розуміння самопізнання, як складного комплексу усвідомлення людиною своїх цінностей і сенсів, здібностей і цілей, набуває значущості для Я-образу в обраній професії точні професійні ролі і картування кар'єрного

поступу. Когнітивний компонент самопізнання етичних стандартів і професійної чесності передбачає передусім усвідомлення знань про себе. Наприклад, час від часу в едукативних процесах доречною є рефлексія чи саморефлексія: Які цінності визначають мої сенси професійної діяльності? Як ці цінності корелюються із цінностями права? Які мої якості увиразнюють чи посилюють конкретну професійну компетентність? Як мій тип мислення сприяє утвердженню цінностей верховенства права? Які мої особистісні якості, здібності допомагають попередити чи подолати суперечність між законом і мораллю? Які «сліпі зони» мого мислення, характеру, поведінки можуть посилити об'єктивність і неупередженість у професійній діяльності правника?

За Г. Сковородою, доброчесне життя передбачає глибоке осмислення і діяльну реалізацію свого покликання, тієї «сродної праці», яка виступає і ресурсом одухотворення, і потужною внутрішньою опорою в емоційно-ціннісних ставленнях людини до себе, професії, світу. Г. Сковорода акцентно відзначав щирість, як умову якості професійного життя, не удавану, не сформовану, а істинно життєву позицію і здатність жити в щирості, що, очевидно, інтерпретується через чесність, вимогливість до себе і світу, «підключення всезагальне, тому що стосується добробуту всіх створінь» (Григорій Сковорода, 2001).

Емоційний компонент самопізнання з використанням пропозицій філософування Г. Сковороди дає змогу в реаліях викликів сьогодення створити

доцільний базис для самоставлень. Приклади для рефлексії і саморефлексії можуть бути такі: Як самостереження допомагає розвивати адекватну професійну самооцінку і сприяє мінімізації упереджень, стереотипних ставлень, маніпуляцій і стигми у професійному колі? Що в професії правника посилює прийняття персональних характеристик та якостей характеру, поведінки? Як унікальність певної освітньо-професійної програми чи програми підвищення кваліфікації увиразнює конкретні особистісні прагнення, сприяє творенню Я-образу і врешті-решт Я-концепції в обраній професії?

Відповіді на ці та подібні питання можуть сприяти синтезу виплеканої філософської позиції Г. Сковороди про силу «сродної праці» і потреби внутрішніх опор для емоційної стійкості у процесах професійної ідентичності правника. Філософування Г. Сковороди допомагає через усвідомлене самоставлення попередити емоційне та професійне вигорання, дистанціюватися від емоційних станів клієнтів та наслідків суспільно резонансних правових ситуацій, самозаглиблення дозволяє в динаміці вивчати свої сильні сторони і вдосконалювати їх практично. Це поступово формує індивідуальний, унікальний професійний стиль кожного правника, дає змогу більш точно обрати напрям, спеціалізацію тощо.

У таблиці 1 візуалізуємо значення самопізнання людини (з позицій філософування Г. Сковороди) для професійної ідентичності фахівця у галузі права.

Таблиця 1

Складники професійної ідентичності правника і компоненти самопізнання за Г. Сковородою

Складник професійної ідентичності	Значення самопізнання	Проскція філософування Г. Сковороди
Когнітивний	Усвідомлення способів і типу мислення, алгоритмів побудови доказів, аргументів, правової позиції тощо.	Вивчення своєї природи через осмислення історичної пам'яті, історично обумовленого досвіду, пошук свого природного покликання, яке визначається за критерієм легкості, успіху, природності.
Ціннісний	Усвідомлення місії: захист закону, людини, системи.	«Сродна праця» як ресурс одухотворення і потужна внутрішня опора в ситуаціях невизначеності і змін. Така праця свідчить про життя в щирості (відкритість, прозорість, соціальна значущість професійної діяльності).
Поведінковий	Самоконтроль поведінки в професії, етичні стандарти правників, правила професійної культури.	Стійкість і твердість через осмислення внутрішньої свободи бути тим, до чого народжений, вивчення своїх сильних сторін для посилення успіху, реалізації свого покликання.

Значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права

Висновки. Досвід самопізнання є динамічним явищем, яке може відходити від завчасно визначених алгоритмів чи приписів. Тож важливо забезпечити саме комплексність взаємодій, комунікацій, умов організації усіх процесів, що спрямовані на формування професійної ідентичності правника не лише під час опанування певної освітньої програми, а й упродовж усього періоду професійної діяльності. З опорою на філософські погляди Г. Сквороди розкрито значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права (таблиця 1): когнітивний (осмислення способів мислення для ефективності професійної діяльності), ціннісний

(цінності верховенства права, законності, справедливості в реальних відносинах «Людина – Система») і поведінковий (самоконтроль професійної поведінки на основі усвідомлення свого покликання і природних здатностей до цього) компоненти значення самопізнання у людини для професійної ідентичності фахівця з права. Наведені пропозиції рефлексій і саморефлексій сприятимуть удосконаленню сучасних етичних кодексів професійної діяльності правників, цілеспрямованій роботі з розвитку унікальних компетентностей для побудови індивідуального стилю професійної діяльності правника ще на етапі фахової підготовки.

Список використаних джерел

- Гладкий С. О. Самоконструювання як модель формування і розвитку професійної культури юриста // *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. С. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.3>
- Григорій Скворода: «Вхідні двері до християнського добродетя» – як візійні засади мислення активної людини. Ступне слово О. Саврука. *Візійний проєкт*, 2001. URL: <https://www.management.com.ua/vision/vis010.html> (дата звернення: 15.02.2026)
- Затверджені стандарти вищої освіти. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti?__cf_chl_tk=ux62KsQeCuYoNiO4PtpQnfzheLdeb1lRXNixbXiEyBA-1771240962-1.0.1.1-7qzV6oWTzRGXlmEmMIA0XdOKymSbPaud9zc7x0WTX1A (дата звернення: 15.02.2026)
- Коваленко М. В. Філософські практики самопізнання у контексті західної і східної світоглядних традицій // *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2024. № 50(7–9). С. 58–65. DOI: 10.33930/ed.2019.5007.50(7-9)-9
- Радіонова Н. В. Г. Скворода сьогодні: свобода і самопізнання як матриця цифрової освіти // *Філософія в сучасному світі: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 21–23 листоп. 2025 р.). Харків, 2025. С. 210–211. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/21120> (дата звернення: 15.02.2026)
- Рубанець О. М. Когнітивна сфера суспільства і людини: інформація, ментальність, ідентичність: монографія. Суми: Університетська книга, 2022. 546 с.
- Становлення ідентичності фахівця: монографія / Г. О. Балл, В. Л. Зливков, С. О. Копилов та ін.; за ред. В. Л. Зливкова. Київ – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 260 с.
- Триняк М., Руденко С. Феномен множинної ідентичності у контексті парадигмального повороту від інструментальної до комунікативної раціональності // *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2023. №3(58). С. 58–72. DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.58.285641>
- Heineman B. W., Lee W. F., Wilkins D. B. *Lawyers as Professionals and as Citizens: Key Roles and Responsibilities in the 21st Century*. Cambridge, MA: Center on the Legal Profession at Harvard Law School, 2014. URL: https://clp.law.harvard.edu/assets/Professionalism-Project-Essay_11.20.14.pdf (дата звернення: 15.02.2026)
- Bliss J. Divided Selves: Professional Role Distancing Among Law Students and New Lawyers in a Period of Market Crisis // *Law & Social Inquiry*. 2017. Vol. 42, Issue 3. P. 855–897. DOI: <https://doi.org/10.1111/lsi.12204>. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/law-and-social-inquiry#> (дата звернення: 15.02.2026)
- Pacholik-Žuromska A. Enactivism as a new version of externalism and the problems of self-knowledge // *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2013. № 2. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2013_2_14 (дата звернення: 15.02.2026)

References

- Hladkyi S. O. (2023). Self-construction as a model for the formation and development of a lawyer's professional culture. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. S. 21-26. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.3>
- Hryhorii Skovoroda (2001): "The Entrance Door to Christian Virtue" – as the Visionary Principles of Thinking of an Active Person. *Stupne slovo O. Savruka. Viziynyi proiekt*. URL: <https://www.management.com.ua/vision/vis010.html> (data zvernennia: 15.02.2026)

Approved higher education standards. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti?__cf_chl_tk=ux62KsQeCuYoNiO4PtpQnfzheLdeb1lRXNixbXiEyBA-1771240962-1.0.1.1-7qzV6oWTzRGXlmEmMIA0XdOKymSbPaud9zc7x0WtX1A (data zvernennia: 15.02.2026)

Kovalenko M. V. (2024). Philosophical practices of self-knowledge in the context of western and eastern world-viewing traditions. *Rhiosophical practices of self-knowledge in the context of western and eastern world-viewing traditions. Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats. №50(7-9)*. S. 58-65. DOI 10.33930/ed.2019.5007.50(7-9)-9

Radionova N. V. (2025). G. Skovoroda today: freedom and self-knowledge as a matrix of digital education. *Filosofia v suchasnomu sviti: materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 21–23 lystop.)* S. 210–211. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/21120> (data zvernennia: 15.02.2026)

Rubanets O. M. (2022). Cognitive sphere of society and man: information, mentality, identity : monohrafiia. Sumy: Universytetska knyha. 546 s.

Stanovlennia identychnosti fakhivtsia (2014) Formation of a specialist's identity: monohrafiia. H. O. Ball, V. L. Zlyvkov, S. O. Kopylov ta in.; za red. V. L. Zlyvkova. Kyiv – Kirovohrad: Imeks-LTD. 260 s.

Tryniak M., Rudenko S. (2023). The phenomenon of multiple identity in the context of the paradigm shift from instrumental to communicative rationality. *Visnyk NluU imeni Yaroslava Mudroho. Seria: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. №3(58)*. S. 58-72. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.58.285641>

Heineman, Ben W., William F. Lee, and David B. Wilkins (2014). *Lawyers as Professionals and as Citizens: Key Roles and Responsibilities in the 21st Century*. Cambridge, MA: Center on the Legal Profession at Harvard Law School. URL: https://clp.law.harvard.edu/assets/Professionalism-Project-Essay_11.20.14.pdf (data zvernennia: 15.02.2026)

John Bliss (2017). Divided Selves: Professional Role Distancing Among Law Students and New Lawyers in a Period of Market Crisis. *Law & Social Inquiry*. Volume42, Issue3. P. 855-897. DOI: <https://doi.org/10.1111/lsi.12204> URL <https://www.cambridge.org/core/journals/law-and-social-inquiry#> (data zvernennia: 15.02.2026)

Pacholik-Zuromska A. (2013). Enactivism as a new version of externalism and the problems of self-knowledge. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. № 2*. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2013_2_14 (data zvernennia: 15.02.2026)

MYKOLA, KOVALENKO – postgraduate of Prof. M. D. Kultaieva Philosophy Department, G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine)
E-mail: 3355400693@mail.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1000-2530>

THE IMPORTANCE OF PERSONAL SELF-IDENTITY FOR THE PROFESSIONAL IDENTITY OF A LEGAL PROFESSIONAL

Abstract

The relevance of the research topic is determined by changes associated with the development of technologies and the possibilities of using artificial intelligence systems by lawyers to solve professional tasks, the development of anthropological sciences, which allows for a deeper study of algorithms and processes of communications, the development of humanistic principles in the field of law, which provides for new roles and professional responsibility of a lawyer as a mediator, a participant in restorative justice, restorative justice. The relevance of the topic is also due to the challenges of wartime and the risks of professional burnout among lawyers due to multitasking. **Problem statement.** Solving the updated aspects involves the organization, scientifically substantiated conditions for the experience of self-knowledge of the future and a novice lawyer, a professional with experience. **Analysis of recent research and publications.** The considerations and conclusions provide support for the proposals of scientists M. Trynyak, S. Rudenko regarding the development of a holistic identity of the individual; N. Radionova on the modern reading of H. Skovoroda's ideas about achieving inner freedom; A. Pakholik-Zhurovska, S. Gladky, V. Zlyvky on the content and procedural aspects of a specialist's identity. **The task:** to reveal the importance of a person's self-knowledge for the professional identity of a specialist in the field of law. **Presentation of the main material.** Within the framework of understanding the components of professional codes and professional orientation, the importance of self-knowledge for building a system of motives for professional activity is revealed. Through the prism of standardized requirements for professional training, the importance of self-knowledge for the development of critical thinking and a lawyer's resistance to manipulative technologies is revealed. A high level of self-awareness is the basis for developing the emotional intelligence of lawyers. **Conclusions.** The cognitive (for understanding ways of thinking during professional activity), value (values of the rule of law, legality, justice in real relations between a person and the system) and behavioral (for

self-control of professional behavior) components of the importance of self-knowledge in a person for the professional identity of a legal specialist are specified.

Keywords: self-knowledge, identity, profession, law, free legal aid, kinship, professional culture.

© The Authors(s) 2026

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 11.12.2025

Accepted date 12. 01.2026

Published date 11.02.2026

How to cite: Коваленко, Микола. Значення самопізнання людини для професійної ідентичності фахівця у галузі права. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2026. 26(103). P. 184–190
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2026-26-103-18>